

Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i detta betänkande regeringens förslag (prop. 2006/07:30) om att godkänna stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Albanien, å andra sidan. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Utvecklingen i Albanien	6
Sverige och Albanien	7
EG och Albanien	7
Avttalets innehåll	7
Godkännande av avtalet	8
Utskottets överväganden	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Propositionen	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Stabiliserings- och associeringsavtalet med Albanien

Riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Albanien, å andra sidan. Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:30.

Stockholm den 1 mars 2007

På utrikesutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Urban Ahlin (s), Veronica Palm (s), Björn Hamilton (m), Kerstin Lundgren (c), Birgitta Ohlsson (fp), Walburga Habsburg Douglas (m), Kenneth G Forslund (s), Alf Svensson (kd), Christian Holm (m), Hans Linde (v), Kerstin Engle (s), Holger Gustafsson (kd), Bodil Ceballos (mp), Carin Runeson (s) och Mats Johansson (m).

Redogörelse för ärendet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Albanien, å andra sidan.

Syftet med avtalet är att, inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen, bidra till stabilitet samt en positiv ekonomisk och social utveckling i regionen. Avtalet innehåller bestämmelser om frihandel, politisk dialog och samarbete på en rad olika områden.

Ärendet och dess beredning

Europeiska unionens råd beslöt den 21 oktober 2002 att bemyndiga Europeiska gemenskapernas kommission att inleda förhandlingar med Albanien om ett stabiliserings- och associeringsavtal mellan å ena sidan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och å andra sidan Albanien. Förberedelser inför förhandlingsprocessen hade inletts redan 2001, och förhandlingarna påbörjades den 31 januari 2003. Synpunkter har inhämtats från berörda myndigheter, och Sverige har deltagit i samtal med företrädare för kommissionen och medlemsstaterna under förhandlingsprocessen med Albanien. Efter sju förhandlingsomgångar undertecknades avtalet av parterna vid rådets möte i Luxemburg den 12 juni 2006. Innan avtalet kan träda i kraft ska det godkännas av parterna.

Avtalet i svensk lydelse fogas som bilaga till proposition 2006/07:30.

Bakgrund

Europeiska unionen har åtagit sig en central roll i uppgiften att säkerställa varaktig fred och stabilitet på västra Balkan. Fredsfrämjande och konfliktförebyggande är prioriterade mål för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, GUSP. Åtagandet i regionen motiveras inte enbart av humanitära skäl utan även av att de tidigare konflikterna i regionen strider mot det vidare målet att säkerställa fred och uppnå välfärd i hela Europa. Att främja en stabil och säker utveckling i länderna på västra Balkan är avgörande för att uppnå detta mål, och det mest verkningfulla redskapet för detta är integration i EU.

I april 1997 antog rådet en regional strategi som fastslog politiska och ekonomiska villkor för utvecklandet av bilaterala relationer med Albanien, Bosnien-Hercegovina, Förbundsrepubliken Jugoslavien, Kroatien och Makedonien. Villkoren hade anknytning till bl.a. demokrati, rättsstatsprincipen,

mänskliga rättigheter, minoriteters rättigheter och övergången till marknads ekonomi. En del av dessa villkor av allmän karaktär var giltiga för regionens samtliga länder medan andra villkor specifikt avsåg enskilda länder.

Kommissionen lade i maj 1999 fram ett förslag om att förstärka EU:s regionala strategi för länderna på västra Balkan genom en stabiliserings- och associeringsprocess, SAP. Processen utgör ett övergripande ramverk för ländernas integration i EU. Den huvudsakliga beståndsdelen i SAP består av ingåendet av s.k. stabiliserings- och associeringsavtal, SA-avtal, under förutsättning att de relevanta politiska och ekonomiska villkoren har uppfyllts. Vid ingåendet av ett SA-avtal förbinder sig landet att inleda en anpassning av nationell lagstiftning till EU:s regelverk. Avtalen bygger i hög grad på de Europaavtal som sluts med kandidatländer till unionen och innehåller bestämmelser om bl.a. politisk dialog, gradvis upprättande av ett frihandelsområde, samarbete på ett stort antal områden, inklusive rättsliga och inrikes frågor, samt krav på länderna att utveckla regionalt samarbete i regionen.

I november 2000 beviljades länderna förmånliga handelsliberaliseringar.

Våren 2002 togs ett ytterligare steg i SAP genom inrättandet av ett nytt politiskt forum, Zagrebprocessen, som innebär att politiska högnivåmöten mellan länderna i regionen ska hållas i syfte att ytterligare stärka det regionala samarbetet. Stabiliserings- och associeringsavtalen har kompletterats med det omfattande biståndsprogrammet Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization (CARDS) för västra Balkan. EU:s anslag till CARDS för de fem länderna uppgick till 4,65 miljarder euro för perioden 2000–2006. Ett nytt instrument för förmedlemskapsstöd trädde i kraft den 1 januari 2007 och samlade alla förmedlemskapsstöd i ett enda, målinriktat instrument. Rådets förordning om att upprätta Instrument for Pre-accession Assistance (IPA), antogs den 17 juli 2006 och ersätter 2000–2006 års finansiella instrument PHARE, ISPA, SAPARD för hjälp inför anslutningen, instrumentet inför den turkiska anslutningen och det finansiella instrumentet CARDS för västra Balkan. IPA omfattar länderna med kandidatstatus (för närvarande Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet) och potentiell kandidatstatus (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro, Serbien samt Kosovo enligt säkerhetsrådets resolution UNSCR 1244).

SAP möjliggör en anpassning till EU på basis av ländernas individuella förutsättningar och möjligheter. Kommissionen fick i oktober 2002 mandat att inleda förhandlingar om ett stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Albanien. Förhandlingarna inleddes den 31 januari 2003. Efter sju förhandlingsomgångar på både politisk nivå och tjänstemannanivå undertecknades ett avtal den 12 juni 2006. Innan avtalet träder i kraft ska det godkännas av parterna.

Tidigare har stabiliserings- och associeringsavtal undertecknats med Make-donien och Kroatien (se prop. 2001/02:156, bet. 2001/02:UU14, rskr. 2001/02:226 resp. prop. 2002/03:11, bet. 2002/03:UU3, rskr. 2002/03:100). Bosnien-Hercegovina inledde förhandlingar i november 2005 och republiken Montenegro i september 2006. Rådet har givit kommissionen klartecknen om att inleda förhandlingar med Serbien, men för närvarande hålls förhandlingarna tillbaka på grund av bristande samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien.

Utvecklingen i Albanien

Efter kommunismens fall 1991 utvecklades det albanska samhället och den albanska ekonomin snabbt i positiv riktning. Ett fredligt regimskifte ägde rum 1990, och ett demokratiskt flerpartisystem inrättades. Det första parlamentsvalet hölls året därpå, vilket blev inledningen till en turbulent period som kännetecknades bl.a. av återkommande regeringsskiften.

1997 drabbades Albanien, till följd av de s.k. pyramidspelens sammanbrott, av våldsamma uppror och laglöshet. Inte bara det finansiella systemet utan hela den albanska staten utsattes för hårda prövningar, och många albaner ruinerades. Albanien erhöll internationellt stöd, såväl militärt, genom den s.k. Albaoperationen, som civilt genom OSSE:s försorg för att stoppa våldsamheterna och laglösheten.

Albanien var aldrig direkt inbegripet i konflikterna på Balkan. Kosovokrisen 1999 med ca 450 000 flyktingar som under en kort tidsperiod anlände till Albanien innebar ekonomiska påfrestningar. Sedan ordningen återetablerats har den albanska regeringen arbetat för att stabilisera landet och fortsätta den avbrutna processen för att transformera landet till en demokratisk marknadsekonomi.

En ny författning antogs efter en folkomröstning 1998. Albanien är en parlamentarisk republik med ett demokratiskt styresskick. Presidenten är landets statschef. Allmänna nationella val till parlamentet genomfördes senast sommaren 2005.

Albanien är ett av Europas absolut fattigaste länder. Den svaga staten och brister i rättsväsendet utgör ett hinder för landets utveckling och en grogrund för organiserad brottslighet. Korruptionsnivån är alltfjämt besvärande.

Trots flera politiska och ekonomiska bakslag finns tecken som tyder på en demokratisk stabilisering och en utveckling mot en fungerande marknadsekonomi i Albanien. Albanien strävar mot fullvärdigt medlemskap i EU och Nato. Landet ingår i Natos samarbetsprogram Partnerskap för fred och deltar i samarbetsrådet EAPR (Euro-atlantiska partnerskapsrådet). Undertecknandet av stabiliserings- och associeringsavtalet är ett viktigt steg i landets integration med EU. Fortfarande återstår ett omfattande reformarbete.

Sverige och Albanien

Sverige upprättade diplomatiska förbindelser med Albanien 1969. De bilaterala förbindelserna mellan Sverige och Albanien är goda. Det svenska bilaterala biståndet till Albanien har ökat kraftigt under den senaste femårsperioden. Tyngdpunkten i biståndsarbetet läggs på projekt för demokratisk samhällsstyrning, mänskliga rättigheter samt även insatser för hållbar utveckling, miljö och hälsa. Sveriges handelsutbyte med Albanien är fortfarande lågt, även om en liten ökning kan skönjas. År 2005 uppgick den totala exporten till 121 miljoner kronor och importen till 54 miljoner kronor. Sveriges export till Albanien utgörs främst av telekommunikationsutrustning och maskiner samt annan tung utrustning för gruvindustrin, bygg- och energisektorn. Sveriges import från Albanien består huvudsakligen av råvaror.

EG och Albanien

I avvaktan på ratificeringen av stabiliserings- och associeringsavtalet har ett interimsavtal ingåtts för att handelsfrågor och handelsrelaterade frågor i stabiliserings- och associeringsavtalet ska kunna träda i kraft tidigare (KOM [2006] 139 2006/0045[ACC]). Interimsavtalet och senare stabiliserings- och associeringsavtalet ersätter avtalet om handel och kommersiellt och ekonomiskt samarbete från år 1992, som bl.a. syftade till att lägga grunden för ett ekonomiskt samarbete. EU är inom ramen för Europeiska gemenskaperna den största bilaterala biståndsgivaren i Albanien. Det mest prioriterade området för detta bistånd är rättsliga och inrikes frågor följt av social utveckling och administrativ kapacitetsuppbyggnad.

Avtalets innehåll

Stabiliserings- och associeringsavtalet innehåller bestämmelser om samarbete på en rad områden, bl.a. politik, ekonomi och handel. Avtalet ger även en ram för ett rättsligt samarbete och identifierar den gemenskapsrättsliga lagstiftning med vilken Albanien måste harmonisera sin egen lagstiftning för att på ett effektivt sätt kunna delta i den europeiska integrationsprocessen.

Europeiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen samt medlemsstaterna är avtalsparter på den ena sidan. Avtalet är därmed ett s.k. blandat avtal. Avtalet omfattar 137 artiklar, fem bilagor och sex protokoll. Bilagorna och protokollen utgör en integrerad del av avtalet. Parterna har godkänt 13 gemensamma förklaringar, och en ensidig förklaring har gjorts av gemenskapen. Avtalet reglerar bl.a. frågor inom den gemensamma handelspolitikens område. På detta område har EG exklusiv kompetens att sluta avtal. De delar av avtalet som rör handel och handelsrelaterade frågor trädde i kraft den 12 juni 2006 genom interimsavtalet.

Godkännande av avtalet

Avtalet är enligt regeringens bedömning av större vikt och skall därför enligt 10 kap. 2 § regeringsformen godkännas av riksdagen. Regeringen föreslår i proposition 2006/07:30 att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Albanien, å andra sidan.

Efter flera år av oroligheter råder nu, enligt propositionen, avsevärt lugnare förhållanden på västra Balkan. En genomgripande stabilisering präglar idag hela regionen och samtliga länder gör framsteg vad gäller demokratisering och länderna upplever i högre grad ekonomisk tillväxt. Mycket arbete återstår dock i form av politiska, ekonomiska och administrativa reformer. EU:s politik för regionen syftar till att understödja utvecklingen mot fungerande demokratier som på sikt kan gå med i EU. Engagemanget från EU:s sida vilar på grundsatsen att en sådan utveckling är det mest verkningsfulla sättet att bevara freden och förebygga framtida konflikter.

Stabiliserings- och associeringsavtalen utgör en central del av EU:s politik gentemot länderna på västra Balkan. De utgör grundvalen för ländernas politiska och ekonomiska närmande till EU och till andra europeiska samarbetsstrukturer. I ett längre perspektiv är samtliga länder som omfattas av stabiliserings- och associeringsprocessen potentiella kandidater för anslutning till EU.

Undertecknandet av stabiliserings- och associeringsavtalet i Luxemburg den 12 juni 2006 innebar en milstolpe i Albaniens strävan att integreras i EU. Avtalet skapar förutsättningar och ramar för arbetet med att åstadkomma stabilitet, fred och en positiv ekonomisk, social och kulturell utveckling i regionen. Det stödjer likaså de allmänna strävandena mot en hållbar utveckling. Avtalet innehåller bestämmelser om bl.a. politisk dialog, definierar ett brett spektrum av samarbetsområden samt skapar förutsättningar för ökad frihandel mellan gemenskapen och Albanien, vilket i sin tur bidrar till ökad ekonomisk integration och tillväxt för parterna. Därtill bidrar avtalet till en fortsatt utveckling för demokrati, rättsstat och mänskliga rättigheter. Ur svensk synvinkel är det därför, enligt propositionen, av stor vikt att stabiliserings- och associeringsavtalet med Albanien ingås. Regeringen finner att ingåendet av stabiliserings- och associeringsavtalet med Albanien sänder en viktig signal till länderna på västra Balkan om medlemsstaternas fortsatta engagemang i regionen inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen.

Europeiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen samt medlemsstaterna är avtalsparter å den ena sidan. Avtalet är därmed ett s.k. blandat avtal och det reglerar bl.a. frågor som rör den gemensamma handelspolitiken. Enligt artikel 133 i EG-fördraget samt EG-domstolens praxis har gemenskapen exklusiv kompetens att sluta avtal på detta område. Avtalet innebär också öppnare regler för arbetstagares rörlighet och för etable-

ring av företag och betalningar samt kapitalrörelser mellan gemenskapen och Albanien. Kompetensen på dessa områden är delad mellan gemenskapen och medlemsstaterna. Avtalet reglerar emellertid också förhållanden som ligger utanför gemenskapens kompetens och sålunda inom ramen för medlemsstaternas kompetens. Detta gäller bl.a. inom områdena politisk dialog, socialt och finansiellt samarbete och brottsförebyggande verksamhet.

Utskottets överväganden

Republiken Albanien närmande till EU är ett viktigt led i ansträngningarna att lägga grunden för ett bredare samarbete mellan den europeiska gemenskapen och länderna på västra Balkan.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det föreliggande stabiliserings- och associeringsavtalet skapar förutsättningar för arbetet med att åstadkomma stabilitet, fred och en positiv ekonomisk, social och kulturell utveckling i regionen. Avtalet stöder också de allmänna strävandena mot en hållbar utveckling. Avtalets bestämmelser om bl.a. politisk dialog definierar ett brett spektrum av samarbetsområden samt skapar förutsättningar för ökad frihandel mellan gemenskapen och Albanien, vilket i sin tur bidrar till ökad ekonomisk integration och tillväxt för parterna. Avtalet bidrar till en fortsatt utveckling för demokrati, rättsstat och mänskliga rättigheter.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2006/07:30 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien:

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Albanien, å andra sidan (avsnitt 7).